

- ב. כבר העירו שהרמב"ם השמיט דין משופש.
- ג. אין נפקותא בכל זה בין כהן הדיוט וכהן גדול, כל שהוא שלא לצורך עבודה, אבל בשעת עבודה, ואפילו להשתחוות – מותר. והשתחויה בעלמא שלא בשעת עבודה – מסתפקים הפוסקים (עפ"י זבח תודה. וע' חזו"א הוריות טו, כג).
- ד. יש לשמוע מכלל הסוגיא שהנכנס להיכל ולקדש הקדשים אינו לוקה אלא אחת. וטעם הדבר, מפני שלא נאמר בענין אלא 'לאו' אחד (עפ"י משנה למלך ב"א"מ ב, ב).

דף כח

- מט. א. כיצד מעשה המנורה, וממה היתה באה?
 ב. כיצד מעשה החצוצרות, וממה היו עשויות?
 ג. האם הכלים שעשה משה כשרים לדורות?

א. המנורה כולה היתה נעשית מעשת (= גוש, חתיכה) אחת של זהב טהור (ולא ע"י חיבור חלקים, אלא היה מכה בקורנס בחתיכה, עד שיוצאות כל צורותיה וכליה. רש"י). ואינה באה מן הגרוטאות (= זהב שבור. רש"י). שבעת קניה ונרותיה – מעכבות זו את זו. וכן גביעיה כפתוריה ופרחיה. גובהה – י"ח טפחים, כפי הפירוט הזה: רגלים ופרח – שלשה טפחים. (הרגלים יוצאות מממין תיבה מרובעת. עפ"י רש"י עה"ת; ילק"ש). טפחים חלק, טפח – שבו גביע כפתור ופרח, טפחיים חלק, טפח – כפתור ושני קנים יוצאים ממנו, אילך ואילך, טפח חלק, טפח כפתור ושני קנים, טפח חלק וטפח כפתור ושני קנים – כל הקנים נמשכים ועולים כנגד גובהה בשוה, טפחיים – חלק, שלשה טפחים שבהם ג' גביעים כפתור ופרח. הגביעים עשויים כמין כוסות אלכסנדריים; הכפתורים – כמין תפוחי הכרתיים; פרחים – כפרחי העמודים (כמין קערה ששפתה כפולה לחוץ. רמב"ם).

וכולם נעשים 'משוקדים' – מעוטרים כדרך העושים כלי כסף וזהב (רש"י עה"ת). והרמב"ם פרש שיהא הצירור כעין שקדים (עפ"י יומא נב).

המנורה כולה, משקלה ככר.

א. נראה שבדיעבד גם משקל אחר כשר (זבח תודה).

ב. משמע בסוגיא להלן (פח) שהמלקחים והמתנות אינם בתוך חשבון הככר. ויש דעה שאף נרות המנורה לא נכללו ב'ככר' ואינם מקשה אחת.

כל זה אמור כשהיתה באה מן הזהב, כמצוותה, אבל אם עשאוה משאר מיני מתכות (כדלהלן) – אינה צריכה להיות ככר דוקא, וכן אין צורך בגביעים כפתורים ופרחים, ואינה מקשה אחת בדוקא. והרמב"ם כתב שלעולם אין עושים אותה מן הגרוטאות. יש מפרשים דבריו לכתחילה (עפ"י משנה למלך). ויש אומרים אף לעכב (עפ"י מרכבת המשנה ומלבי"ם; דבר אברהם ח"ג א ענף ה). עוד מבואר ברמב"ם שכשהיא באה מזהב, צריכה להעשות מעשת מלאה, ללא חללים [ואולי אפילו בדיעבד מעכב], וכשהיא באה משאר מתכות ניתן לעשותה חלולה (לקוטי הלכות). עשאה של כסף – כשרה. של בעץ (= בדיל) ושל אבר (= עופרת) ושל גיסטרון (= תערובת מתכות מסוימות. עפ"י הערך) ושאר מיני מתכות – רבי פוסל, ורבי יוסי ברבי יהודה מכשיר. (וכן פסק הרמב"ם. בית הבחירה א, יח). של חרס – פסולה.

של עץ, עצם או זכוכית – מחלוקת רבי וריב"ז (רב יוסף. וכן שנינו בשתי ברייתות). ורב פפא בריה דרב חנין שנה, שגם באלו פסול לדברי הכל.
הרמב"ם (בית הבחירה א, יח) פסק שאינה כשרה אלא במיני מתכות, אבל של עץ, עצם, אבן וזכוכית – פסולה.
[אבן היתה לפני המנורה, ובה שלש מעלות. עליה הכהן עומד ומטיב את הנרות (כט.).]

ב. החצוצרות היו באות מן העשת, מן הכסף. עשאן מן הגרוטאות – כשרות (מקשה היא – ולא חצוצרות). משאר מיני מתכות (וזהב בכלל) – פסולות.

משמע שכן הדין לדורות ולא רק באלו של משה. ודוקא בשתי חצוצרות הכהנים שהיו תוקעים בהן בשעת הקרבת הקרבנות, אבל כלי השיר של הלויים כשרים אף ממינים אחרים (ר"ת ועוד. ועתוס'). ויש סוברים שלא הצריכו של כסף אלא בשל משה, אבל לדורות כשרות אף בשל קרן (עתוס' ותור"י מפאריש ע"ז מז.).

ג. כל הכלים שעשה משה כשרים לו וכשרים לדורות, מלבד חצוצרות שכשרות לו ופסולות לדורות (עשה לך... והיו לך).

יש מי שכתב בדעת התוספתא (ר"ה ב) שחצוצרות של משה כשרות לדורות (עפ"י שו"ת מהר"ץ חיות לא).

דף כט

- א. כמה מנורות עשה המלך שלמה וכיצד עשאן?
- ב. מה למדו מעל המנרה הטהרה ומעל השלחן הטהר?
- ג. אלו דברים נתקשה בהם משה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו, ואלו דברים נוספים ירדו בתבניתם מן השמים מאש, ועשה משה דוגמתם?
- ד. מאלו אותיות נבראו העולם הזה והעולם הבא, ומפני מה?
- ה. מפני מה 'מחטרים' בגגה של אות ח? מפני מה כפוף ראשה של י? ומפני מה רגלה הפנימית של האות ה' אינה מחוברת לגגה?
- א. עשר מנורות עשה שלמה, וכל אחת ואחת הביא לה אלף ככר והכניסוהו אלף פעמים לכור והעמידוהו על ככר.
- ב. על המנרה הטהרה – שירדו מעשיה ממקום טהרה, שהראה משה מנורה מן השמים ועשה כנגדה. [שאם לומר שהיא בת קבלת טומאה – פשיטא, ואין צריך לומר].
על השלחן הטהר – מכלל שהוא מקבל טומאה. ואעפ"י שכלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה – אלא מלמד שמגביהים אותו לעולי רגלים ומראים להם לחם הפנים, להראות חיבתם לפני המקום, שנעשה בו נס גדול שהוא חם ביום הלקחו כיום סידורו. הלכך מיטלטל הוא ואינו כלי העשוי לנחת.
- ג. תנא דבי רבי ישמעאל: שלשה דברים היו קשים לו למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו; מנורה, ראש חדש (- מולד הלבנה), ושרצים. ויש אומרים: אף הלכות שחיטה.
(באלו נאמר זה. וכן הראהו הקב"ה מיני חיות וא"ל זאת אכול וזאת אל תאכל, שנאמר וזאת החיה... (חולין מב).